

MEZINÁRODNÍ VĚDECKÁ KONFERENCE

Insolvence 2020: Preventivní a včasné restrukturalizace – implementace v České republice a ve vybraných zemích EU

16.9.2020, Praha

Vysoká škola ekonomická v Praze,
Fakulta podnikohospodářská

pod záštitou rektorky VŠE v Praze prof. Ing. Hany Machkové, CSc.

Konference se konala v rámci projektu TAČR TL 02000467 „Vývoj preventivních předinsolvenčních a insolvenčních restrukturalizací podniků ve finančních obtížích, možnosti zvýšení využívání a úspěšnosti těchto postupů pomocí stanovení systému včasného varování a stanovení postupů pro preventivní restrukturalizace“ mezinárodní vědeckou konferenci

Mezinárodní vědecká konference, 16.9.2020, Praha,

*Insolvence 2020:
Preventivní a včasné restrukturalizace - implementace v České republice a ve
vybraných zemích EU
(VŠE 2020)*

Sborník příspěvků

ODBORNÝ GARANT KONFERENCE:

prof. Ing. Luboš Smrčka, CSc.

VĚDECKÝ A PROGRAMOVÝ VÝBOR

prof. Ing. Jiří Hnilica, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze

prof. Ing. Eva Kislingerová, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze

prof. Ing. Luboš Smrčka, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze

doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., vědecký pracovník ÚSP AV ČR

doc. JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., Karlova Univerzita, Institut ekonomických studií

Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

JUDr. František Púry, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu České republiky, předseda

ORGANIZAČNÍ VÝBOR

Mgr. Dagmar Schönfeldová, Vysoká škola ekonomická v Praze

Ing. Michal Kuděj, Vysoká škola ekonomická v Praze

Ivana Vostřelová, Vysoká škola ekonomická v Praze

Ing. Lee Louda, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze

RECENZENTI SBORNÍKU

doc. PhDr. Zoltán Rožsa, Ph.D.

doc. Ing. Gabriela Pajtinková Bartáková, Ph.D.

SBORNÍK SESTAVIL

Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D.

Místo úvodu: Revoluce v přemýšlení o sanaci podniků jako završení evolučního vývoje několika desítek let

Jaroslav Schönfeld, editor publikace

Profesionální marxistický revolucionář (a tak trochu také lékař, básník a velitel popravčích čet) Ernesto „Che“ Guevara kdysi prohlásil: *„Revoluce není jako jablko, které spadne, když je zralé. Musíte jí pomoci.“* Samozřejmě v oněch dvou větách obhajoval svůj pohled na vztah dějin a jedince a na vývoz revoluce, se kterým se pokoušel o štěstí na Kubě, v Kongu a nakonec i v Bolívii. Ale jakkoliv to zní absurdně, ona sentence se hodí velmi pěkně na evropskou směrnicí o restrukturalizaci a insolventci.

Revoluce, která by sama nepřišla

Doba byla nesporně zralá na velkou revoluci v přístupu k restrukturalizaci podniků, které se dostaly do nestandardních finančních situací. V tomto okamžiku je pak vedlejší, zda tyto nestandardní situace nazveme finančními obtížemi, finanční krizí, finanční nouzí nebo rovnou hrozícím úpadkem, což všechno jsou termíny, které se vyskytují v evropské směrnici o restrukturalizaci a insolventci (která bude v následujících studiích nespočetněkrát zmíněna a analyzována). Ostatně tímto tématem nejasnosti pojmů se zabývají hned druhá a třetí kapitola této publikace a ty ukazují, že věc není zdaleka tak jednoduchá, jak by se snad mohlo zdát. Právě pojmové nejasnosti se zdají být pro budoucnost jedním z nemalých problémů nejen implementace směrnice do národních legislativ, ale především pro užívání těchto již zrozených nebo rodících se národních zákonů v praxi.

Vraťme se ale (oklikou) k onomu citátu Che Guevary. Dvě významné krize 21. století ukázaly, že v oblasti záchrany podniků je nutné přistoupit k nějaké výrazné a hluboké změně. Přičemž není zase tak podstatné, že první z těchto krizí (odehrávající se zhruba v letech 2008 až 2010) vznikla ve sféře finanční ekonomiky, protože ekonomiku reálnou strhla s sebou a zasadila ji velmi tvrdý úder. Není ani příliš důležité, že regionálně vzešla z anglo-saského světa a zbytek globální ekonomiky tato krize přidala do svého ničivého působení jako jistý „bonus“. Každopádně ukázala hluboký problém dluhu a zadlužení – finančního sektoru, podniků reálné ekonomiky, domácností a spotřebitelů i následně v podobě několika dokonaných i odvrácených bankrotů také zadlužení vlád.

Vyspělé země reagovaly na všechny tyto oblasti. Státy přijaly v různých podobách mechanismy rozpočtových brzd a dalších postupů, které vrátily vládním dluhům důvěru trhů. Centrální banky podpořily především podnikovou sféru a skrze ni i domácnosti a spotřebitele nebyvalou aktivitou kvantitativního uvolňování, což ostatně pomohlo i stabilitě veřejných financí. Byly přijaty nové regulace bankovního sektoru a celkově finanční ekonomiky. V podstatě ve všech vyspělých státech byly zavedeny také nové (přísnější) regulace spotřebitelských úvěrů a nová pravidla pro hypotéční financování.

V oblasti sanací podniků se v reakci na tuto krizi začaly rodit projekty vytvoření prostředí (rámce), které by umožnilo dlužníkům řešit jejich nestandardní finanční situaci v době před úpadkem, tedy před tím, než se stav podniku stane neudržitelným. Bylo to zcela logické.

Všichni si byli vědomi faktu, že ve skutečnosti je reálná ekonomika do značné míry obětí ekonomiky finanční a nestoudností, které byly páčány v její oblasti.

Všechny tyto kroky vyžadovaly značnou politickou vůli a mimořádnou legislativní aktivitu jak na úrovni států, tak v rovině bilaterální, multilaterální i uvnitř obchodních paktů. Bylo investováno mnoho politického kapitálu do toho, aby situace byla zvládnuta a aby vyspělé země vytvořily prostředí více připravené na finanční katastrofy, jakými bylo zhroucení významných globálních bank a dokonce bankovních systémů celých zemí (například Irska či Islandu).

Revoluce v přístupu k řešení nestandardních finančních situací podniků a podnikatelů se však připravovala celá desetiletí. Dalo by se říct, že svým způsobem již od roku 1978, kdy Spojené státy uskutečnily zásadní reformu bankrotového práva jako reakci na dlouhé a trudné období stagflace. V legislativě největší ekonomiky světa se objevil (do značné míry) nový významný prvek silné a cílevědomé snahy zákonodárce otevřít prostor pro alespoň do jisté míry konsensuální či vynuceně konsensuální jednání mezi dlužníkem a jeho věřiteli o takovém řešení situace, které dlužníkovi umožní zachovat provoz jeho podniku a vytvoří prostor pro sanaci jeho podnikání.

S Che Guevarovým stromem bylo zatřesen, jablko bylo utrženo. Směr přemýšlení byl nastaven. Revoluce započala a již nebylo možné ji zastavit. Otázkou zůstalo pouze to, jak dlouho bude trvat promýšlení jejích důsledků, jak dlouho bude trvat přenesení výsledků do podoby zákonů všude ve vyspělých zemích.¹

Cesta od konkursu k preventivní restrukturalizaci

Od roku 1978 trvalo dlouhé roky, než si myšlenka přemýšlet o nestandardních finančních situacích podniků jinak (než pouze v rámci konkursu) našla svoje reálné projevy v nastavení zákonů napříč vyspělými státy. Každopádně lze říct, že na přelomu dvacátého a jedenadvacátého tisíciletí již prakticky všechny vyspělé státy měly za sebou reformu insolvenčního práva² nebo na ni usilovně pracovaly a že tyto reformy směřovaly v dané etapě k ustanovení a pevnému zakotvení sanačních postupů v rámci řešení úpadku podnikatelských subjektů v ekonomickém smyslu toho slova. Tedy ve smyslu skutečné platební neschopnosti, kdy podnik nebyl sto uhradit svoje závazky v čase a co do jejich objemu. Což pochopitelně nemusí být zcela nutně stejný stav, jak je úpadek definován právně v příslušném zákoně. Stále se ale uvažování o problému drželo v mantinelech řešení situace, která již znamenala nikoliv finanční obtíže nebo finanční problémy, ale skutečnou neschopnost fungovat na bázi uzavřených smluvních vztahů a plnit všechny náležitosti z nich vyplývajících.

V České republice došlo k takovému vývoji přijetím insolvenčního zákona, a především pak jeho účinností od ledna 2008. To znamená opožděně oproti jiným vyspělým zemím, avšak přesto relativně brzy. A podobně, jako jinde, znamenala změna důrazu insolvenčního práva také postupný růst zájmu vědecké obce o celou tuto oblast.

¹ Zde by bylo férové doplnit, že různé formy vyrovnání, narovnání a jiné v principu sanační možnosti nabízely i zákony daleko starší – avšak způsobem, který sám o sobě neumožňoval jejich plné používání a byl technicky i jinak neobyčejně náročný. V rámci České republiky bylo smírné řešení zadlužení podniku možné dokonce již v éře Rakouska-Uherska, o období první republiky ani nemluvě a první postkomunistický zákon se jmenoval o konkursu a vyrovnání. Jak je asi celkem obecně známo, vyrovnání bylo v principu nefunkční. Nicméně je třeba výše uvedené chápat jako velké zjednodušení.

² Například ve Velké Británii bylo insolvenční právo výrazně změněno v roce 1986 (Insolvency Act 1986) a dále pak ovlivněno novým korporátním zákonem (Companies Act 2006).

Je to logické. Zatímco v předchozích obdobích nebylo na řešení úpadku vlastně příliš ekonomického, neboť pokud podnik splňoval právní definici úpadku, pak v naprosté většině případů byly další děje povětšinou pouze různě řízeným více či méně sofistikovaným způsobem zpeněžení zbylého dlužníkovy majetku. S důrazem na sanační postupy však přišly nové otázky, na které bylo třeba hledat odpovědi. Postupně došlo ke zpochybnění jednoty mezi ekonomickou a právní definicí úpadku, zesílil zájem o makroekonomické dopady úpadků a o snížení negativních vlivů na hospodářství, byla řešena otázka vlivu úpadků na nezaměstnanost a tak dále. Zjednodušeně lze říct, že problematika odchodu podnikatelského subjektu z trhu začala být vnímána v jejich ekonomických souvislostech.

Nutně pak vyvstala základní otázka, za jakých podmínek by bylo možné úpadkům předcházet a neplýtvat zdroji lidskými i finančními, ale přispět k jejich zachování ve stávajících kooperačních vazbách. Logickou odpovědí samozřejmě je, že to je především v zájmu dlužníka a on sám by měl jako první přicházet s řešením situace. Pečlivější pohled na realitu ale přinesl řadu překvapivých informací. Některé z nich poměrně soustavně komentuje preambule evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, když se odvolává na řadu výzkumů uskutečněných v posledních dvou desetiletích napříč státy Evropské unie. Aniž by zde bylo možné zabíhat do podrobností, byl zjištěn například značný nesoulad zvláště u malých a středních podniků mezi jejich tržními schopnostmi, často velmi vysokými, a mezi jejich schopnostmi rozpoznat včas varovné signály potíží, jak se projevovaly v jejich finančních výsledcích. Zatímco nedostatek ekonomického vzdělání a finanční erudice nevadily při samotné podnikatelské činnosti subjektu, mohly ho i při dostatku zakázek a kvalitě poskytovaných služeb dovést mnohdy do úpadku. Byl také zjištěn velký vliv sentimentu, kdy vlastníci v případech, kdy byli zároveň manažery podniku, projevovaly nízkou schopnost adekvátní reakce na obtíže jejich podniku.

Na základě řady těchto zkoumání přistoupila Evropská unie ke změně náhledu na celou problematiku a ke koncepci směrnice, která by měla v optimálním případě a při plné funkčnosti přenést pozornost od úpadkového řešení finančních obtíží, tedy od řešení v době, kdy je vějíř nabízejících se možností již velmi omezený, k řešení předúpadkovému, konsensuálnímu a podstatně méně institucionálně náročnému, založenému do značné míry na dohodě mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Součástí tohoto konceptu je také systém včasné výstrahy. Ten má dát podnikatelským subjektům informaci o tom, že se jejich podnikání dostává ze standardní zóny do oblasti nestandardní, tedy že finanční obtíže mají tendenci ke zvětšování a výhledově k tomu, že přerostou do krize, tísně, hrozícího úpadku a posléze do úpadku v plném smyslu slova.

Struktura publikace

Cesta od konkursu k preventivní restrukturalizaci se však nezavršila přijetím evropské směrnice. Ta je pouze společným rámcem, do kterého se mají „vejít“ jednotlivé národní legislativní postupy. Podobně je v podstatě jisté, že první implementační řešení v jednotlivých zemích nebudou závěrem cesty, ale že po nich přijde nesporně nikoliv krátké období „ladění“ úprav.

Podobně také lze chápat jako jistotu, že nějakou dobu bude trvat vhodné nastavení zákonů upravujících preventivní restrukturalizaci a zákonů daňových a jiných. Zvláště k oblasti daní jde o zásadní věc – vždyť právě daňová nerovnováha mezi postupy na bázi insolvenčních zákonů (po úpadku subjektu) a mezi neformální restrukturalizací založenou na čistě svobodné dohodě dlužníka a jednoho nebo skupiny věřitelů znamená významné omezení pro užívání

druhé možnosti. Pokud věřitel může uskutečnit určité daňové bonusy nebo získat nějaké daňové výhody v případě, kdy dlužník prochází konkursem nebo reorganizací, a pokud takové výhody nemůže získat při neformálním postupu, pak je arbitráž mezi těmito možnostmi výrazně zatížena v neprospěch neformálního řešení, a to až do té míry, že se toto stává nemožným, neboť je ekonomicky neefektivní.

Podobných otázek se při přemýšlení nad evropskou směrnicí objevuje mnoho a tato publikace se ve svých čtyřech oddílech na ně snaží odpovídat nebo je alespoň analyzovat.

První část knihy byla pojmenována „Některé problémy implementace evropské směrnice do právního systému České republiky.“ Ve své první kapitole se nicméně na první pohled poněkud v rozporu s názvem části zabývá vyhodnocením některých výzkumů uskutečněných v rámci Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka při Vysoké škole ekonomické v Praze. Získané údaje dávají do značné míry zapravdu základní filozofii evropské směrnice a odhalují specificky mimořádnou potřebu včasného varování v českém podnikovém prostředí. Bylo totiž zjištěno, že významná většina podniků, které následně skončily v úpadku, a to dokonce i takových, které měly snahu řešit svůj úpadek sanačním postupem, byla reálně insolventních již několik let před zahájením insolvenčního řízení. Pak je ovšem zřejmé, že uspokojení věřitelů z takových úpadků nemůže být velké a šance na úspěch sanačního procesu jsou pochopitelně ještě menší. Jsme přesvědčeni, že to vytváří mimořádnou důležitost úspěšné implementace směrnice do národního právního systému a ukazuje to také na bezprecedentní důležitost propojení včasné výstrahy s odpovědností manažerů za případné nepodniknutí nápravných opatření.

Další dvě části se soustřeďují (jak již bylo zmíněno) na pojmoslovné obtíže, které jsou se směrnicí a s její implementací spojené. Jejich význam je přitom větší, než by se dalo očekávat – ve skutečnosti se totiž tyto obtíže týkají naprosto rozhodujících pojmů celé konstrukce a jejich převedení do právního vyjádření pak bude nutně odpovídat také praktické používání předpisu.

Následující kapitola pak shrnuje postup implementačního procesu a analyzuje některé klíčové body toho, jak celou směrnicí (přesněji její část o preventivní restrukturalizaci) přenést do českého práva.

Byla již výše zmínka o potřebě propojit včasné varování s odpovědností managementu a případně vlastníků za přijetí příslušných kroků. K podobnému tématu se vztahuje další část knihy, které řeší otázku odpovědnosti členů orgánů obchodní korporace v době preventivní restrukturalizace.

Závěrečné tři kapitoly první části knihy se týkají otázek spojených s aktuální krizí a obecně pak také financování podniků během jejich existenční krize. První z těchto textů řeší otázku mimořádného moratoria jako nástroje pro (preventivní) restrukturalizaci, druhý pak navazující problematiku financování podniku podle evropské směrnice a třetí se zabývá principy preventivní restrukturalizace ve vztahu k existenci ekonomické krize.

Druhá část knihy obsahuje několik textů o zahraničních zkušenostech s implementací evropské směrnice. První z nich shrnuje dosavadní postup implementace v Německu, další analyzuje a komparuje vývoj úvah na téma preventivní restrukturalizace v Nizozemsku, Francii a ve Spojeném království, třetí kapitola tohoto oddílu vyhodnocuje protikrizové změny v insolvenčním právu a pozastavení vymáhání dluhů v Německu, Itálii a v České republice a čtvrtá přináší detailní vhléd do způsobu uvažování o vytvoření sanačního prostředí v Polsku. Jsme přesvědčeni, že právě v této velmi hektické době, kdy vedle probíhající ekonomické krize finišují práce na národních implementacích evropské směrnice je zvláště potřebné sledovat

vývoj v zahraničí. Kromě největších ekonomik platí, že střední a menší země nemají dostatek kapacit k tomu, aby byly schopny dostatečně pečlivě a kvalitně reagovat na potřeby doby a přijímat zákony kvalifikovaně odpovídající na výzvy krize způsobené protiepidemickými opatřeními. Vyhodnocování zahraničních zkušeností je tedy zvláště užitečné.

Třetí díl publikace se zabývá analýzou některých obecných sanačních problémů tak, jak je známe v českém ekonomickém i právním prostředí. Na prvním místě zde nemůže chybět problematika daně z přidané hodnoty při sanačním řešení úpadku dlužníka a při preventivní restrukturalizaci, neboť nerovnovážné vyřešení tohoto problému v rámci implementace by nutně znamenalo arbitráž mezi oběma postupy ze strany věřitelů. Pokud by došlo k situaci, kdy při preventivní restrukturalizaci dojde k daňovému znevýhodnění tohoto procesu, pak bude platit, že evropská směrnice nemůže splnit svůj účel nebo že bude plnění tohoto účelu podstatně složitější a méně časté.

Pochopitelně v této souvislosti nemůže chybět ani otázka odpůrcích žalob, neboť špatné uchopení tohoto problému by mohlo také znehodnotit celou snahu o prosazení preventivní restrukturalizace do reálného užívání.

Jednou z podstatných otázek preventivní restrukturalizace bude problém se zabráněním zneužívání tohoto mechanismu a také otázka odpovědnosti za výsledky procesu a za případné škody, které během preventivní restrukturalizace mohou vzniknout. V českém ekonomickém a právním prostředí není tato oblast příliš ujasněna ani v podstatně formálnějších a více institucionalizovaných postupech podle insolvenčního zákona. Proto je důležité tuto problematiku dobře prozkoumat a vyvodit z těchto nejasností odpovídající závěry směrem k implementačnímu procesu. Tím se zabývá další kapitola knihy s názvem „Může se insolvenční správce omluvitelně mýlit? K aplikaci § 19 trestního zákoníku v insolvenčních poměrech“.

Klíčovou metodou dosavadních neformálních restrukturalizací a samozřejmě i reorganizace podle insolvenčního zákona je restrukturalizace závazků dlužníka – ať již jde o restrukturalizaci co do splatnosti, restrukturalizaci co do výše nebo i o kombinaci těchto možností. A podobnou důležitost budou mít v rámci preventivní restrukturalizace vyjednávací postupy dlužníka s jeho věřiteli. Což v praxi znamená především postupy a řešení restrukturalizace závazků s významnými věřiteli podniku. Tímto tématem se zabývá poslední text třetí části knihy.

Poslední část publikace je věnována případové studii krizového bankovního financování podniku v úpadku. Studie upozorňuje na řadu problematických míst v současném řešení financování během krize podniku vyjádřené zahájením insolvenčního řízení a tím varuje před opakováním těchto chyb při implementaci směrnice.

Závěrem

Toto úvodní slovo ke sborníku začalo provokativní citací Che Guevary.

Ukončit bychom ho mohli citátem naopak hluboce moudrým a klidným z pera jednoho z nejbystřejších lidí, které naše země zrodila, Karla Havlíčka Borovského: „*Jenom národ zachovalý a vzdělaný může míti svobodu a spojenou s ní dobrou vládu, tuto pravdu, které nás učí zkušenost dějepisu, musíme vždy především na zřeteli míti. Národ nevzdělaný, kdyby se celý zkrvácel samými revolucemi, nedocílí přece svobody a práva, nýbrž bude vždy zase brzy ošizen a do libovlády nazpět vtlačen. Národ mravně zkažený, byť by i vzdělán byl, přece zase svou pokažeností plete vždy sám na sebe metlu absolutie. (...) Kde není národ zachovalý a vzdělaný, tam jest marné svrhovati revolucemi staré vlády, neboť zase se dříve nebo později všechno zlé*

navrátí, třeba se osoby a okolnosti změnily, a národ nemá z revoluce nic než trochu škody a nepořádku. V takovém pádu musí se napřed odstraniti tyto závady každé pravé svobody a teprva potom jest naděje a vyhlídka na možnost dobré a trvanlivé právní vlády. “

Borovského citát nám z minulosti připomíná fakt, na který až příliš často zapomínáme. Můžeme během implementace připravit jakkoliv dokonalou právní úpravu preventivní reorganizace, pokud však tento nástroj nedostanou do rukou lidé „zachovalí a vzdělaní“, nepřinese takový zákon hospodářství žádný užitek ani pokrok.

Část první: Některé problémy implementace evropské směrnice do právního systému České republiky

Implementace preventivní restrukturalizace: výsledky výzkumu

Michal Kuděj – Jaroslav Schönfeld

ABSTRAKT

Příspěvek prezentuje výsledky výzkumu vzorku 1 654 úpadkových a bezproblémových podniků. Cílem je definovat varovné signály, které mohou ukázat blížící se krizi, a varovat tak především ty podniky a podnikatele, kteří pro její rozpoznání nemají dostatek zkušeností. Takový systém včasného varování požaduje nová evropská směrnice o restrukturalizaci a insolventci. Smyslem systému je vytvořit situaci, kdy je včas zahájena preventivní restrukturalizace, jejíž rámec je ve směrnici definován. Varovné signály tedy mají indikovat podnikům a podnikatelům možnou finanční tíseň podniku a případné směřování k úpadku a nasměrovat podniky a podnikatele k hlubší analýze jejich stavu a k včasnému řešení případné krizové situace. V rámci výzkumu byla analyzována mezera krytí úpadkových podniků a dále finanční charakteristiky úpadkových podniků, které byly následně porovnány s finančními charakteristikami podniků bezproblémových. Byly tak získány finanční charakteristiky, které rozlišují úpadkové a bezproblémové podniky a mají tak významný diskriminační potenciál pro vytvoření systému včasného varování podnikové krize. Samotný systém včasného varování podnikové krize pak sestává z již zmíněné mezery krytí a modelů predikce finanční tísně na základě finančních ukazatelů. Modely predikce finanční tísně na základě finančních ukazatelů byly vytvořeny pomocí logistické regrese.

Klíčová slova: Finanční tíseň; preventivní restrukturalizace; varovné signály.

Implementing Preventive Restructuring: Survey Results

ABSTRACT

The paper presents the results of a survey carried out on a sample of 1,654 bankrupted and problem-free businesses. Its goal is to define some warning signals which may indicate a forthcoming crisis and warn especially those entrepreneurs and businesses that have no previous experience with detecting a crisis. Creating such an early warning system is required under the new EU Directive on restructuring and insolvency. The purpose of the system is to create a framework defined by the Directive where preventive restructuring procedure is opened at an early stage. Warning signals should therefore indicate to businesses and entrepreneurs possible financial difficulties of the business and its inclination towards bankruptcy. Moreover, they should direct businesses and entrepreneurs towards a more profound analysis of their situation and to an early solution of a possible crisis situation. The survey analysed the liquidity gap of bankrupted businesses and their financial characteristics, which were subsequently compared with financial characteristics of problem-free businesses. By this process, financial characteristics were obtained that differentiate bankrupted businesses from problem-free ones and therefore have a significant discriminating potential for creating an early warning system for business crisis. The early warning system for business crisis as such consists of the aforementioned liquidity gap and of models for predicting financial difficulties based on financial indicators. The models for predicting financial difficulties based on financial indicators were created by logistic regression.

Key words: Financial difficulties; Preventive restructuring; Warning signals.

JEL classification: G32, G33

Používání pojmů „finanční obtíže“ a „hrozící úpadek“ v evropské směrnici

Jaroslav Schönfeld

ABSTRAKT

Studie se zabývá rozбором používání pojmů „*finanční obtíže*“ a „*hrozící úpadek*“ v českém prostředí a v českém právu na straně jedné a v evropské směrnici o restrukturalizaci a insolvenční na straně druhé. Mimo jiné dochází k závěru, že používání těchto pojmů v rámci směrnice není vždy konzistentní a naopak může být spíše matoucí. Každopádně však analýza ukazuje, že text směrnice byl připravován sice s ekonomickými cíli a ekonomickou motivací, avšak s pouze částečným ekonomickým vzhledem do problematiky. Dále bylo prokázáno, že při interpretaci pojmu „*hrozící úpadek*“ tak, jak je používán ve směrnici, nelze důsledně vycházet z definice tohoto pojmu v podobě, v jaké ji obsahuje český insolvenční zákon.

Klíčová slova: Evropské právo; Finanční obtíže; Hrozící úpadek; Insolvenční zákon; Restrukturalizace.

Title English

ABSTRACT

The study analyses the terms *financial difficulties* and *likelihood of bankruptcy* in the Czech environment and in Czech law on the one hand, and in the European Directive on restructuring and insolvency on the other hand. Among other things, it arrives at the conclusion that the use of these terms in the Directive is not always consistent. On the contrary – it can be sometimes puzzling. However, the analysis shows that although the wording of the Directive was conceived with economic goals and economic motivation, it shows only a partial economic insight into the issue. Furthermore, it was ascertained that when interpreting the term *likelihood of bankruptcy* in accordance with its use in the Directive, one cannot strictly apply the definition of the term from the Czech Insolvency Act.

Key words: European law; Financial difficulties; Likelihood of bankruptcy; Insolvency act; Restructuring.

JEL classification: G32, G33, K22

K některým vnitřním rozporům evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

Luboš Smrčka

ABSTRAKT

Evropská směrnice o restrukturalizaci a insolvenční má velkou ambici změnit výrazně část evropského práva, které upravuje sanační postupy řešení finančních problémů podniků a podnikajících osob. Nicméně nelze přehlédnout, že směrnice se některým problémům vyhýbá a ponechává jejich řešení zcela na členských státech, jiné problémy řeší pouze částečně nebo rozporně. Tato studie upozorňuje na některé tyto oblasti, které nazývá paradox dobrovolnosti, paradox vhodné situace a paradox vedlejších klíčových podmínek a pokouší se o jejich základní analýzu. Práce dochází k závěru, že směrnice v principu neobsahuje definici okamžiku nebo situace, která by měla být spouštěcím mechanismem preventivní restrukturalizace, neobsahuje velmi podstatnou podmínku daňové rovnoprávnosti s insolvenčním řízením a neobsahuje restrikce pro případ, kdy podnikatel nebo podnikatelský subjekt nevyužijí postup preventivní restrukturalizaci i když by to bylo v zájmu věřitelů (společného zájmu věřitelů).

Klíčová slova: Evropské právo; Finanční obtíže; Hrozící úpadek; Restrukturalizace.

About some Inner Contradictions in the European Directive on Restructuring and Insolvency

The European Directive on restructuring and insolvency aspires to bring key changes to the part of European law that regulates rescue procedures solving financial difficulties of businesses and entrepreneurs. However, one cannot overlook the fact that the Directive avoids some issues, leaving their solution up to the Member States, and provides only partial or contradictory solutions to other problems. The study points out some of these areas, calling them the paradox of voluntariness, the paradox of suitable situation, and the paradox of side key conditions, while it tries to make a basic analysis thereof. The paper arrives at a conclusion that the Directive, in principle, does not define the moment or situation that would trigger off preventive restructuring, it does not include the very important condition of tax equality with insolvency proceedings and does not include restrictions in case a business or entrepreneur do not use preventive restructuring frameworks, although it is in the creditors' (shared) interest.

Key words: European law; Financial difficulties; Imminent bankruptcy; Restructuring.

JEL classification: G30, G32, G33

O východiscích preventivní restrukturalizace a rozdílech oproti reorganizaci

Klára Vítková – Ondřej Zezulka

ABSTRAKT

Studie se zabývá ideovými východisky nového institutu preventivní restrukturalizace, který bude výhledově zaveden do českého právního řádu transpozicí evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční. Úvod je věnován vývoji insolvenčního práva a charakteristice existujícího institutu reorganizace upravené insolvenčním zákonem. Jádrem textu představuje prezentace východisek a definování základních principů vyvíjeného konceptu preventivní restrukturalizace. Autoři analyzují základní tezi, dle které se preventivní restrukturalizace zaměřuje na ozdravení provozuschopných podnikatelů, kteří se dosud nenachází ve stavu úpadku. Z ní následně vyvozují řadu vůdčích principů připravovaného konceptu, mezi které náleží zejména flexibilní neformální vedení procesu a nalézání maximální míry konsenzu mezi podnikatelem a věřiteli. Závěrem vyvozují, že preventivní restrukturalizace nezapadá do sféry klasického insolvenčního práva a že nepředstavuje další způsob řešení úpadku.

Analýzou teoretických východisek institutů reorganizace a preventivní restrukturalizace bylo zjištěno, že přes dílčí podobnost spočívající v účelu řešení negativní finanční situace životaschopného podnikatele se jedná o diametrálně odlišné koncepty, které se aplikují v různých fázích životního cyklu podnikatele. Reorganizace představuje způsob řešení úpadku (či hrozícího úpadku), zatímco restrukturalizace řeší chronologicky předcházející mírnější finanční problémy. Tomu přímo úměrně odpovídá míra zapojení veřejnoprávních orgánů a intenzita omezení smluvních soukromoprávních poměrů, kdy restrukturalizace obecně využívá méně invazivní metody. Její teoretická i procesní architektura je nutně vystavěna na odlišných principech, které bude nutno výhledově podrobit bližšímu zkoumání.

Klíčová slova: Preventivní restrukturalizace; reorganizace; insolvence; principy.

Starting Points of Preventive Restructuring and its Differences from Reorganization

ABSTRACT

The article deals with the ideological starting points of the new institute of preventive restructuring, which will be implemented into the Czech legal system by transposing the European Directive on Restructuring and Insolvency. The introduction is devoted to the development of insolvency law and the characteristics of the existing concept of reorganization regulated by the Insolvency Act. The core of the text presents the starting points and the definition of the basic principles of the concept of preventive restructuring, which is being developed. The authors analyse the basic thesis, according to which preventive restructuring focuses on the recovery of operational entrepreneurs who are not yet in a state of bankruptcy. Subsequently, they deduce a number of guiding principles of the draft concept, including flexible and informal process management, the dominant goal of which is to find the maximum degree of consensus between entrepreneurs and creditors. In the final part they deduce that preventive restructuring does not fall within the scope of classical insolvency law and it does not represent another way of resolving bankruptcy.

An analysis of the theoretical basis of the institutes of reorganization and preventive restructuring revealed that despite the partial similarity of solving the negative financial situation of a viable entrepreneur, these are diametrically different concepts that are applied at different stages of the entrepreneur's life cycle. Reorganization is a way of dealing with bankruptcy (or likelihood of bankruptcy), while restructuring solves chronologically preceding milder financial problems. This is directly proportional to the degree of involvement of public authorities and the intensity of reduction in contractual private law, where restructuring generally uses less invasive methods. Its theoretical and procedural architecture is necessarily built on different principles, which will need to be examined in more detail.

Key words: Preventive restructuring; Reorganization; Insolvency; Principles.

JEL classification: G33, G34

Odpovědnost členů orgánů obchodní korporace v době preventivní restrukturalizace

Bohumil Havel

ABSTRAKT

Článek věnuje pozornost standardům péče, které české civilní právo klade na správu cizího majetku obecně a obchodních korporací zvláště. Popisuje volatilitu péče řádného hospodáře, jejíž obsah předpokládá výklady podle konkrétních situací korporací, a to nejen v návaznosti na možnou rizikovost jednání, ale zejména s ohledem na hospodářskou kondici korporace. Standardy fiduciárních povinností, jak jsou nastaveny, umožňují postupné rozvíjení jejich obsahu podle toho, zda jsou korporace v hospodářských potížích, hrozícím úpadku nebo již v úpadku. V návaznosti na transpozici směrnice o preventivních restrukturalizacích se posuzuje, zda lze vystačit s účinným právním rámcem, nebo zda je pro potřeby nové formy sanace hledat potřebu legislativních změn. Článek dochází k závěru, že nikoliv, že otevřenost a objektivizovatelnost zákonných pojmů je natolik plastická, že si rozumně vystačíme s interpretací.

Klíčová slova: *Bargaining; going concern*; hrozící úpadek; obchodní korporace; péče řádného hospodáře; povinnost loajality; (preventivní) restrukturalizace, správa cizího majetku.

Responsibility of Business Corporation Body Members during Preventive Restructuring

ABSTRACT

The paper focuses on the standards of fiduciary care set down by the Czech civil law in general terms and especially concerning business corporations. It describes the volatility of fiduciary care, whose content is expected to be interpreted according to specific situations in corporations, not only with respect to possible riskiness of actions, but especially with respect to the corporation's economic condition. The standards of duties are set in a way that enables for their content to develop gradually, depending on whether the corporation is in economic trouble, in imminent bankruptcy or bankrupted. Following the transposition of the Directive on preventive restructuring frameworks, it is being considered whether the existing legal framework is sufficient or whether legislative changes are necessary to provide for the new forms of rescue. The paper concludes that they are not necessary, since the legal terms are quite plastic and give enough leeway for reasonable interpretation.

Key words: *Bargaining; Going concern; Imminent bankruptcy; Business corporation; Duty of care; Duty of loyalty; (Preventive) restructuring; Fiduciary duty.*

JEL classification: G32, G33, G34

Mimořádné moratorium jako nástroj pro (preventivní) restrukturalizaci

Petr Sprinz

ABSTRAKT

Text se zabývá především právním a z něj vyplývajícím také ekonomickým rozбором ustanovení mimořádného moratoria tak, jak je obsahují zákony č. 191/2020 Sb. a 460/2020 Sb. Ty byly Parlamentem České republiky přijaty v rámci legislativních kroků reagujících na mimořádné okolnosti spojené s epidemickou situací během roku 2020. Mimořádné moratorium jako dočasný institut tedy reaguje primárně na tuto vysoce specifickou dobu. Na druhé straně kroky v oblasti insolvenčního práva přicházejí těsně před implementací evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, která přináší zcela nový institut předúpadkového a pouze částečně formalizovaného řešení krize podniku v podobě rámce preventivní restrukturalizace. Z tohoto pohledu proto práce analyzuje řešení mimořádného moratoria v rámci zmíněných zákonů jako možný základ pro další diskuse o obdobných postupech v rámci preventivní restrukturalizace.

Klíčová slova: Insolvency; Preventivní restrukturalizace; Úpadek.

Extraordinary Moratorium as a Tool of (Preventive) Restructuring

ABSTRACT

The text presents mainly legal and related economic analysis of the introduction of extraordinary moratorium under Acts no. 191/2020 Coll. and 460/2020 Coll. Both were adopted by the Parliament of the Czech Republic as part of legislative steps responding to the extraordinary circumstances resulting from the epidemic situation during the year 2020. Extraordinary moratorium as an interim instrument thus reacts primarily to this specific period. On the other hand, the steps in insolvency law are taken shortly before the implementation of the European Directive on restructuring and insolvency comprising a brand-new institute of pre-bankruptcy and only partly formalized solution to companies in crisis called preventive restructuring frameworks. Therefore, the paper analyses the solution of extraordinary moratorium within the framework of the abovementioned Acts as a possible foundation for further discussions on similar steps under the preventive restructuring frameworks.

Key words: Insolvency; Preventive restructuring; Bankruptcy.

JEL classification: G30, G32, G33

Některé aspekty financování podniku podle evropské směrnice

Eva Kislingerová

ABSTRAKT

Článek se zabývá problematikou nového a prozatímního financování podle nové evropské směrnice o restrukturalizaci a insolventci. Tato směrnice je v současné době (přelom let 2020 a 2021) implementována (transponována) do českého právního řádu. Problematika je řešena v souvislosti s v dané době účinnými pasážemi insolvenčního zákona, které definují úvěrové financování jako součást formalizovaných postupů obsažených v insolvenčním zákoně. Práce především upozorňuje na některá rizika spojená s novým, a především také s prozatímním financováním (tedy s financováním poskytnutým před schválením restrukturalizačního plánu).

Klíčová slova: preventivní restrukturalizace; financování; restrukturalizační plán.

Some Aspects of Financing a Business According to the European Directive

ABSTRACT

The paper deals with new financing and interim financing according to the new European Directive on restructuring and insolvency. This Directive is currently (at the turn of the years 2020 and 2021) being implemented into Czech legal code. The issue is being resolved in connection with the currently effective parts of the Insolvency Act, which define credit financing as a part of formalized procedures included in the Insolvency Act. The paper especially points out several risks connected with new, and particularly interim financing (i.e. financing provided before a restructuring plan is approved).

Key words: Preventive restructuring; Financing; Restructuring plan.

JEL classification: G30, G33

Principy preventivní restrukturalizace a ekonomická krize

Daniel Hříbal

ABSTRAKT

Příspěvek se věnuje charakteristice principů preventivní restrukturalizace a jejího možného uplatnění v době ekonomické krize způsobené pandemií Covid-19. Článek shrnuje dosavadní zkušenosti z řešení úpadkové situace podniků sanačním způsobem (reorganizace) a naznačuje jaké konkrétní ponaučení by měla transpozice Směrnice EU o preventivní restrukturalizaci brát v úvahu. Z analýz plyne, že klíčovou podmínkou předcházení úpadku podnikatelů ve finančních obtížích je jejich motivace řešit situaci včas a otevřeně bez obav z přehnaných reakcí okolního prostředí. Pro dosažení tohoto cíle musí preventivní mechanismy podléhat menší publicitě než insolvenční procesy. Měly by se také odehrávat mimo proces soudního řízení. To se ukazuje být pro čistě konsenzuální formu řešení krize podniku příliš komplikované a časově náročné. Zejména v době ekonomické krize bude klíčová provázanost pravidel preventivní restrukturalizace s účetními a daňovými aspekty. Bez této provázanosti nebude možné využít potenciál neformálního preventivního přístupu pro ozdravení krizí postiženého podniku.

Klíčová slova: Ekonomická krize; Preventivní restrukturalizace; Reorganizace; Sanace podniku; Úpadek.

Principles of Preventive Restructuring and Economic Crisis

ABSTRACT

The paper concerns the characteristic of principles of preventive restructuring and its possible application during economic crisis caused by the Covid-19 pandemic. The paper sums up the existing experience with solving bankruptcy situations of businesses by rescue principles (reorganization) and outlines what specific lesson should the transposition of EU Directive on preventive restructuring take into account. The analysis shows that the key condition for preventing the bankruptcy of entrepreneurs in financial difficulties is to motivate them to solve their situation early and openly, without worrying about exaggerated reactions from the surrounding community. In order to achieve this goal, preventive mechanisms need to be subject to lesser publicity than insolvency procedures. Moreover, they should take place outside of court proceedings, which appear to be too complicated and time-consuming for a purely consensual form of solving the crisis of a business. Another crucial aspect, particularly during economic crisis, is the interconnection between the rules of preventive restructuring and accounting and tax aspects. Without this interconnection, the potential of informal preventive approach cannot be used to rescue a business affected by crisis.

Key words: Economic crisis; Preventive restructuring; Reorganization; Rescue of a business; Bankruptcy.

JEL classification: G30, G32

Část druhá: Zahraniční zkušenosti s implementací evropské směrnice o reorganizaci a insolvenční

K německé implementaci: Čím se inspirovat a čím raději nikoliv

Tomáš Richter

ABSTRAKT

Článek předkládá první dílčí analýzu německého návrhu implementace evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční. Cílem je navrhnout k další diskusi ty v německém právu navrhované postupy, které jsou vhodné pro aplikaci i v prostředí českém, a současně identifikovat ty návrhy, jejichž převzetí se jeví jako spíše nevhodné. Za zvláště podnětné práce označuje například pravidla, jejichž účelem je zajistit, aby dlužník poskytl věřitelům a soudu veškeré informace potřebné pro jejich rozhodování. Za obdobně vhodný následování práce označuje v SRN uvažovaný model odměňování restrukturalizačního správce hodinovou sazbou, případně model hotovostní rezervy na spory ohledně dodržení testu nejlepšího zájmu.

Klíčová slova: Evropské právo; Implementace; Insolvency; Preventivní restrukturalizace.

The German Implementation: What Should Inspire Us and What Should Not

ABSTRACT

The article offers an initial, partial analysis of the German proposal of the implementation of the European Directive on restructuring and insolvency. It aims to identify those solutions proposed to be adopted in German law which seem suitable to be applied in the Czech Republic as well, while also pointing out proposals which do not seem suitable for adoption. For instance, the paper sees as particularly inspiring those rules which aim to ensure that debtors provide the creditors and courts with all information necessary for their decision making. Similarly, according to the paper, it would be worth following the German model of remunerating restructuring practitioners based on hourly rates, and possibly also the idea of a cash reserve for disputes concerning the compliance with the best interest of creditors test.

Klíčová slova: European law; Implementation; Insolvency; Preventive restructuring.

JEL classification: G30, G32, G33

Preventivní restrukturalizace v Nizozemsku, Francii a ve Spojeném království

Koen Durlinger – Guillaume Rudelle – Mark Craggs

ABSTRAKT

Implementační procesy vyvolané evropskou směrnicí o restrukturalizaci a insolvenční jsou nejvýraznějším momentem na evropské legislativní scéně a nesporně největším zásahem do vývoje insolvenčního práva celého kontinentu. Práce se zaměřuje na situaci v Nizozemsku, ve Francii a ve Spojeném království. Porovnává jak současný legislativní stav po změnách, ke kterým přistoupily vlády a parlamenty v reakci na dopady Covid-19, tak i kroky podniknuté přímo v souvislosti s implementací směrnice. Práce konstatuje, že srovnávané země vykazují značné odlišnosti v již existujícím právu, podobně také lze najít velké rozdíly v implementačních postupech. Zároveň však můžeme počítat s tím, že právní systémy daných zemí již nyní nebo každopádně do poloviny roku 2021 splní (jakkoliv rozličnými postupy) implementační úkoly. Což bez ohledu na brexit platí i o Spojeném království.

Klíčová slova: Brexit; Evropská unie; Evropské právo; Preventivní restrukturalizace.

Preventive restructuring across the Netherlands, France and the UK

ABSTRACT

Implementation processes connected with the European Directive on Restructuring and Insolvency are the most distinctive moment on the European legislative scene and by all means the greatest intervention into the development of insolvency law on the entire continent. The paper focuses on the situation in the Netherlands, France and the United Kingdom, comparing the current legislative norms comprising the changes adopted by governments and parliaments as a response to the effects of Covid-19, and the steps taken exclusively in relation with the implementation of the Directive. The authors observe that the compared countries show substantial differences in the existing law, such as in their implementation processes. However, we can rest assured that the legal systems in all three countries have already fulfilled or will have fulfilled by mid-2021 (albeit by different methods) their implementation tasks. Which applies to the United Kingdom, too, despite the Brexit.

Key words: Brexit; European Union; European law; Preventive restructuring.

JEL classification: G30, K22, O52

Covid – zákony o pozastavení plateb a insolventci a jejich dopad na návrhy zákonů o preventivní restrukturalizaci v Německu, Itálii a České republice

Christiane Huismans – Matteo Pasculli – Rainer Frank

ABSTRAKT

Autoři se zabývají srovnání legislativních reakcí tří zemí – Německa, Itálie a České republiky – na novou ekonomickou situaci spojenou s dopady nemoci Covid-19. Specializují se na ty reakce, které souvisejí se sanačním řešením problémů podniků a s úpravami v oblasti insolvenčního práva. Konstatují mimo jiné, že pozastavení užívání insolvenčního práva, které jednotlivé země zavedly, může mít negativní dopady na oblast vzájemné důvěry smluvních partnerů, neboť je tím omezeno šíření informací o úpadkové situaci ekonomických subjektů.

Klíčová slova: Ekonomická krize; Covid; Insolvenční právo; Úpadek.

Covid – Laws on Payment Deferrals and Insolvency and Their Impact on Draft Preventive Restructuring Laws – Germany, Italy and The Czech Republic

ABSTRACT

The authors compare legislative reactions in three countries – Germany, Italy, and the Czech Republic – to the new economic situation related to the impacts of the Covid-19 pandemic. They focus on the reactions connected with the rescue of businesses and with the changes to insolvency law. They observe, among other things, that the suspension of the use of insolvency law, introduced in the three countries, can have negative impacts on mutual trust between contractual partners, because it limits the spread of information regarding the financial situation of economic subjects.

Key words: Economic crisis; Covid; Insolvency law; Bankruptcy.

JEL classification: G30

Zjednodušené řízení o potvrzení smíru – první krok k provedení směrnice o restrukturalizaci v Polsku

Aleksandra Krawczyk

ABSTRAKT

Práci na implementaci směrnice 2019/1023 Evropského parlamentu a Rady z 20. června 2019 o restrukturalizaci a insolvenční do polského právního systému od samého počátku provázelo přesvědčení, že po poslední zásadní reformě z let 2015/2016 polské právo v podstatě splňuje požadavky stanovené směrnicí a bude vyžadovat pouze dílčí změny. Zpočátku tedy nebyly v plánu žádné podstatné úpravy stávající regulace. Celý proces ovšem výrazně ovlivnila situace spojená s pandemií Covid-19. S cílem zmírnit negativní ekonomické dopady mimořádné epidemické situace bylo rozhodnuto o spuštění pilotního projektu nového restrukturalizačního postupu, který se řídí požadavky evropské směrnice větší měrou než současné zákony. Osvědčili se tento nový postup v praxi, poslouží v roce 2021 jako základ pro implementaci zmíněné směrnice do polského práva. Tento článek pojednává o vzniku, průběhu a dopadech nového zjednodušeného restrukturalizačního postupu, zejména v kontextu požadavků stanovených směrnicí. Cílem článku je přinést podrobnosti o novém postupu a přispět tak k celoevropské debatě o implementaci směrnice, která se v každém členském státě bude pravděpodobně ubírat jiným směrem.

Klíčová slova: Restrukturalizace; Směrnice; Rámce preventivní restrukturalizace.

Title English

ABSTRACT

Work on the implementation of Directive 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on restructuring and insolvency into the Polish legal system has been marked from the outset by the belief that after the latest big reform of 2015/2016, Polish insolvency law generally meets the requirements imposed by the directive and requires only minor adjustments. Therefore, initially, no significant changes to the current regulation were planned. However, the course of work was significantly influenced by the COVID-19 pandemic. In order to counteract the negative economic effects of the special epidemic situation, it was decided to launch a pilot project of a new restructuring procedure, which meets the requirements of the directive to an even greater extent than the existing regulations. If the procedure proves its worth in practice, it will become the basis for implementation of the directive by Poland in 2021. This article deals with the origin, course and effects of the new simplified restructuring procedure, particularly in the context of the requirements set by the Directive. The aim of the article is to give insight into the new procedure and thus to contribute to a Europe-wide discussion on the implementation of the directive, which seems to take a completely different direction in each Member State.

Key words: Restructuring; Directive; Preventive restructuring frameworks.

JEL classification: G30, G33

Část třetí: Některé obecné sanační problémy v České republice

Problematika daně z přidané hodnoty při sanačním řešení úpadku dlužníka a při preventivní restrukturalizaci

Dušan Sedláček – David Krch

ABSTRAKT

Tento příspěvek se zabývá problematikou DPH v případech neuhrazených pohledávek v kontextu sanačního řešení úpadku dlužníka formou reorganizace. Zamýšlí se rovněž nad možným nastavením DPH při připravované implementaci směrnice o restrukturalizaci a insolventci, a to v návaznosti na novelu zákona o dani z přidané hodnoty provedené s účinností od 1. 4. 2019. Tato novela zavedla nový postup při opravě základu daně ze strany věřitele a při snížení odpočtu daně ze strany dlužníka u neuhrazených pohledávek v případě reorganizace. Podle nových pravidel, která se uplatní jen na insolvenční řízení zahájená po 1. 4. 2019, je věřitel po schválení reorganizačního plánu oprávněn vystavit opravný daňový doklad a snížit si základ daně v rozsahu pohledávek, u kterých na základě reorganizačního plánu dochází k jejich snížení. Dlužník je oproti tomu povinen provést snížení odpočtu daně, a to ve vztahu ke všem daňově relevantním pohledávkám, u kterých na základě reorganizačního plánu došlo ke snížení jejich výše, a bez ohledu na to, zda všichni věřitelé takových pohledávek využili možnosti provést opravu základu daně. Pohledávka správce daně na zaplacení částky odpovídající opravě odpočtu daně je pohledávkou vznikající až po schválení reorganizačního plánu a představuje nový daňový závazek dlužníka, který je dlužník povinen v plné výši uhradit; výše této pohledávky bude obvykle činit 21 % (což odpovídá základní sazbě DPH) z částky, o kterou podle reorganizačního plánu došlo ke snížení výše daňově relevantních pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení. To může vést ke značným nárokům na likviditu dlužníka a je zřejmé, že pro řadu jinak životaschopných podniků nebude reorganizace dostupným řešením, neboť nebudou mít dostatek hotových finančních prostředků na úhradu daňových závazků. To samé bude platit v případě preventivních restrukturalizací, pokud v rámci transpozice směrnice o restrukturalizaci a insolventci do českého právního řádu bude zachován stejný režim snížení odpočtu daně na straně dlužníka v případě restrukturalizovaných pohledávek jako je tomu v současné době v reorganizaci.

Klíčová slova: Insolvenční řízení; Daň z přidané hodnoty; Směrnice o restrukturalizaci a insolventci.

Value Added Tax in the context of Reorganization and Preventive Restructuring

ABSTRACT

This paper looks at VAT in cases of unpaid claims in the context of reorganisation as a method of resolving a debtor's insolvency while preserving their business. It also elaborates on possible VAT rules setup in the currently prepared implementation of the Directive on Restructuring and Insolvency in relation to the VAT Act amendment effective from 1 April 2019. The amendment introduced a new procedure for creditors adjusting their tax assessment base and for debtors reducing their deduction entitlement for unpaid claims in the case of reorganisation. Under the new rules applying to insolvency proceedings initiated only after 1 April 2019, creditors are authorised, after the reorganisation plan is approved, to issue a corrective VAT invoice and to decrease their tax assessment base in the scope of claims reduced on the basis of the reorganisation plan. On the other hand, debtors are obliged to decrease their deduction

entitlements relating to all tax-relevant claims reduced on the basis of the reorganisation plan, regardless of whether all creditors used the option to adjust their tax assessment base. The tax authority's claim for the payment corresponding to the correction of the deduction entitlement arises only once the reorganisation plan has been approved and constitutes a new tax liability of the debtor who is obliged to pay it in full. The tax authority's claim will usually be equal to 21%, a basic VAT rate, of the amount by which tax-relevant claims registered in the insolvency proceedings have been reduced pursuant to the reorganisation plan. This may lead to significant demands for the debtor's liquidity, making the reorganisation clearly not an accessible option for many otherwise viable undertakings as they will be short of cash to pay their tax liabilities. The same applies to preventive restructurings if the implementation of the Directive on Restructuring and Insolvency in the Czech legal system retains the same mode of reducing the debtor's tax deduction entitlement with respect to restructured claims, as is currently the case in reorganisation proceedings.

Key words: Insolvency proceedings; Value Added Tax; Directive on restructuring and insolvency.

JEL classification: G30, G32, G33

Odpůrčí žaloba a její úskalí

Martin Hejný – Lee Louda

ABSTRAKT

Příspěvek se zabývá problematikou neúčinnosti právních úkonů dlužníka v rámci insolvenčního práva. Stručně popisuje předpoklady, za nichž insolvenční správce může odporovat právním úkonům dlužníka, kterými tento zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Podrobněji se pak článek zabývá problematikou a úskalími odpůrčí žaloby, a to zejména v tom ohledu, zdali lze takovou žalobou požadovat vedle výroku o určení neúčinnosti dotčeného právního úkonu dlužníka i výrok o povinnosti vydat nepeněžitě plnění do majetkové podstaty.

Klíčová slova: Insolvenční řízení; Neúčinnost; Odporovatelnost; Odpůrčí žaloba; Nepeněžitě plnění.

Transaction Avoidance Action and Its Pitfalls

ABSTRACT

The paper deals with the issue of voidability of debtor's legal acts within the framework of insolvency law. It outlines the conditions under which the insolvency administrator may contest debtor's legal acts which reduce the possibility of satisfying creditors or prefer one creditor to another. Furthermore, the paper analyses the problems and pitfalls of contesting action, especially in terms of whether such an action can be taken to require not only the proclamation of voidability of the debtor's legal act in question, but also to require the decision ordering the debtor to deliver non-pecuniary consideration to the estate.

Key words: Insolvency proceedings; Voidability; Transaction avoidance; Transaction avoidance action; Non-pecuniary consideration.

JEL classification: G30, G31, G32

Může se insolvenční správce omluvitelně mýlit? K aplikaci § 19 trestního zákoníku v insolvenčních poměrech

Martin Froněk

ABSTRAKT

Článek se na základě analýzy konkrétního případu, který se převážně odehrál v letech 2011 až 2015, zabývá otázkou aplikování principu omluvitelného právního omylu na případy insolvenčních řízení. Speciálně pak je přístup využit na posouzení činnosti insolvenčního správce se zvláštním oprávněním, tedy na osobu, u které by vzhledem k její kvalifikaci a odbornosti měly být očekávány konkrétní znalosti a jejich odpovídající aplikace. Text polemizuje se závěry orgánů činných v trestním řízení, které v daném zkoumaném případě použily při zastavení trestního řízení právě princip omluvitelného právního omylu.

Klíčová slova: Insolvenční správce; Omluvitelný právní omyl; Trestní odpovědnost.

Can Insolvency Administrators Make Excusable Legal Mistakes? Applying s. 19 of the Criminal Code to Insolvency Situations

ABSTRACT

Based on the analysis of a specific case which took place mainly between the years 2011 and 2015, the article deals with the application of the principle of excusable legal mistake to the case of insolvency proceedings. Particularly, it uses the principle to assess the activity of insolvency practitioners with special authorisation, i. e. persons who – due to their qualification and expertise – are expected to have specific knowledge and to apply it appropriately. The text argues with the conclusion of criminal justice authorities who in this given case used the principle of excusable legal mistake to suspend the criminal procedure.

Key words: Insolvency administrator; Excusable legal mistake; Criminal liability.

JEL classification: G33, K22

Postupy a řešení restrukturalizace závazků s významnými věřiteli podniku

Šárka Buriánková

ABSTRAKT

Práce se zabývá strukturou vyjednávacích procesů mezi dlužníkem a jeho věřiteli (věřitelem) v případě konsenzuální neformální restrukturalizace obsahující také restrukturalizaci závazků. Situace zcela neformálního jednání dvou či více smluvních stran je porovnána alespoň velmi částečně se situací, jaká nastane po implementaci preventivní restrukturalizace podle evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční do českého právního systému. Práce konstatuje, že jakkoliv je směrnice označována jako cesta k neformálnímu řešení finančních obtíží dlužníka, ve skutečnosti je velmi důležitá i její formální část (tedy působení soudní moci zvláště v případech, kdy dochází zásahům do práv některých nebo všech věřitelů).

Klíčová slova: Finanční obtíže; Insolvenční zákon; Reorganizace; Restrukturalizace závazků.

Procedures and Solution of Debt Restructuring with Significant Creditors of an Enterprise

ABSTRACT

The paper concerns the structure of negotiations between a debtor and its creditor(s) in the case of consensual informal restructuring comprising also the restructuring of debt. The situation of an entirely informal negotiation of two or more contractual parties is compared, at least partially, with the situation that will occur after the implementation of preventive restructuring, according to the European Directive on preventive restructuring, into the Czech legal system. The author notes that although the Directive is often considered to be a journey towards informal solution of debtor's difficulties, its formal part (i.e. the effect of court decisions especially in cases where the rights of some or all debtors are at stake) is actually very important, too.

Key words: Financial difficulties; Insolvency Act; Reorganization; Debt restructuring.

Key words: G30

Část čtvrtá: Případová studie

Model krizového bankovního financování (případová studie SKD Bojkovice s.r.o.)

Václav Žalud

ABSTRAKT

Úvěrové financování v moratoriu nebo insolvenčním řízení neustále trpí řadou praktických problémů s ohledem na relativně obecnou a od ekonomické reality odtrženou právní úpravu § 41 a násl. insolvenčního zákona. Jen výjimečně se proto podaří vyjednat úvěrové financování s bankou. Cílem článku je představit model, který se podařil vyjednat na bázi současné právní úpravy v režimu moratoria dlužníka SKD Bojkovice s.r.o. Bylo tak možné zachovat úroveň existujícího zajištění banky pohledávkami dlužníka, a to i přes účinky spojené s vyhlášením moratoria (zahájením insolvenčního řízení). Současně banka podpořila zachování *going concern* podniku dlužníka. Autor se zaměřuje na srovnání dvou variant úvěrového financování v průběhu moratoria/insolvenčního řízení. Prvním z nich je klasický zákonem předpokládaný model bankovního úvěrového financování (bankami však nepreferovaný), tedy poskytnutí nových prostředků dlužníkovi. Druhým je pak netradiční model úvěrového financování (v praxi dvakrát úspěšně prosazený). Na případové studii autor demonstruje možnost využití úvěrového financování jako nástroje obrany před exekučními příkazy a poukazuje na skutečnost, že blokáce účtů dlužníka spojená s tzv. *arrestatoriem* je v rozporu (nejen) s účelem moratoria a může významně ohrozit sanaci podniku.

Klíčová slova: Insolvency; Moratorium; Úvěrové financování.

Model of Crisis Bank Financing (SKD Bojkovice s.r.o. Case Study)

ABSTRACT

Loan financing during a moratorium or insolvency proceedings still suffers from several practical issues resulting from a somewhat vague and far from the economic reality provision in s. 41 et seq of the Insolvency Act. Loan financing is therefore only rarely arranged with a bank. The article presents a model which a debtor (SKD Bojkovice s.r.o., a limited liability company) under insolvency proceedings managed to negotiate on the base of the current legal norm. It was thus possible to maintain the existing level of the bank's security by the debtor's receivables, despite the effects connected with the moratorium (opening of insolvency proceedings). Simultaneously, the bank supported the debtor in operating as a *going concern*. The author compares two alternatives of loan financing during a moratorium/insolvency proceedings. The first one is the classic model of bank loan financing, i.e. providing new funds to the debtor (anticipated by the law and not preferred by the banks). The second one is an unusual model of loan financing (twice successfully applied in practice). On a case study, the author demonstrates the possibility of using loan financing as a defence tool against enforcement orders, pointing to the fact that blocking the debtor's accounts in connection with an attachment order is in contradiction (not only) with the purpose of the moratorium, but it can also threaten the rescue of a business.

Key words: Insolvency; Moratorium; Loan financing.

JEL classification: G30, G32, G33

Doslov: Na cestě k novému modelu sanace podniků

Jaroslav Schönfeld, editor publikace

Na jednom místě této knihy zaznívá paradoxní teze: „*Jakkoliv to zní překvapivě a jakkoliv směrnice zdůrazňuje neformálnost a efektivitu, jednoduchost a další atributy obvyklé spíše u smluvního jednání partnerů, ve skutečnosti její podstatou (alespoň co se týká části o preventivní restrukturalizaci) je do jisté míry formalizování preventivní restrukturalizace.*“ Jde o sice drobný, ale velmi zajímavý postřeh, ze kterého lze v úvahách pokračovat dál k celkovému smyslu evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční.

Jedním z významných problémů (jakkoliv jistě nikoliv jediným), se kterým se potýkalo právo upravující neformální restrukturalizační procesy, totiž vždy bylo provázání těchto procesů s dalšími právními normami. Řeč je v první řadě o daňových zákonech. V naprosté jednoduchosti se dá říct, že v případě neformálních sanačních postupů si stát (přesněji řečeno většina států)³ v podstatě nemohl být jist, zda tyto procesy reálně probíhaly a zda cílem bylo skutečně zachránit konkrétní podnikatelskou aktivitu, podnik, nebo zda nejde o proces pouze fingovaný, který slouží k daňovému úniku.

Logickou prioritou států pak nutně bylo nevytvářet prostor pro daňové úniky. To pak ale znamenalo naopak vytvořit nerovnoprávné postavení mezi znevýhodněnou restrukturalizací (probíhající mimo kontrolu státních nebo nezávislých institucí) a zvýhodněným insolvenčním řízením (probíhajícím pod touto kontrolou). Pokud součástí neformální restrukturalizace byla také restrukturalizace závazků co do jejich výše, nebyly proto neformálnímu postupu poskytovány takové daňové podmínky, jaké byly poskytnuty v případě postupů podle insolvenčního zákona.

Směrnice přichází s možností v podstatě neformálního procesu založeného na dohodě smluvních stran (dlužníka na straně jedné a jeho věřitelů na straně druhé), přičemž tato dohoda ale získává podobu restrukturalizačního plánu, který je minimálně za určitých okolností předmětem soudního jednání (nebo jednání správních orgánů) – projekt tedy musí projít oponentním procesem. Je to pokus získat na jednom místě výhody různých mechanismů. Nutno říct, že velmi ambiciózní pokus.

Ještě jeden aspekt směrnice stojí za mimořádnou pozornost. Tímto aspektem je skutečnost, že směrnice upravuje rámec pro děje, které se rozprostírají od naprosto konsenzuálních situací až po případy zahrnující vnucení restrukturalizačního plánu nesouhlasícím věřitelům a celým nesouhlasícím třídám věřitelů. To je skutečně velký rozsah možností u mechanismu, který by měl především sloužit zodpovědným podnikům reagujícím včas na signály o vzniku a zvětšování finančních obtíží, tedy na situaci, která sama o sobě není úpadková a která se teprve v úpadek může vyvinout tehdy, pokud není řešena vůbec nebo nedůrazně či přímo chybně. Z jiného úhlu se této problematice věnují některé části této knihy podstatně důkladněji, proto nyní ponechme detailní vysvětlení stranou.

I zde vidíme na straně směrnice skutečně velké ambice. Dokonce tak velké, že směrnici bez nadsázky můžeme nazvat pokusem o revoluci v právu zabývajícím se sanačními možnostmi podniků postižených finančními obtížemi nebo přímo finanční krizí. Podstatou této revoluce je představení řešení před okamžik úpadku. Celá směrnice je tak založena na předpokladu, že

³ V závislosti na nastavení parametrů těchto zákonů – například těch, které upravují daň z přidané hodnoty.

v dosavadních právních mechanismech nebyl vytvořen dostatečný prostor k tomu, aby byla situace rozeznána a řešena adekvátně včas – a to především u malých a středních podnikatelských aktivit. Nyní má tento prostor vzniknout.

Nejbližší doba rozhodne, nakolik bude tato revoluce úspěšná a zda budeme moci hovořit o úspěšné směrnici a především o její úspěšné implementaci do právních systémů členských zemí. A rozhodne se na poli, na němž těžko „švindlovat“. Za několik let budeme schopni na základě reálných případů definovat, jak často a s jakým úspěchem jsou zákony založené na rámci dané směrnici (čili na preventivní restrukturalizaci) úspěšné. Či nakolik budou neúspěšné, protože to se také může velmi snadno stát.

Jsme přesvědčeni o třech principech, na kterých musí implementace v rámci České republiky stát.

Prvním je rozsáhlá diskuse založená (pokud možno) na pečlivém vyhodnocení dosavadních zkušeností s insolvenčním zákonem a s jeho používáním. Jakkoliv je směrnice zaměřena na řešení předúpadkových situací, míra podobností s insolvenčním právem je dána principiální podobností stavů, které směrnice a insolvenční zákon řeší. V České republice víme, že většina úpadkových podnikatelských aktivit dospěje do fáze úpadku v jeho ekonomickém smyslu slova podstatně dříve, než nastane úpadek v právním smyslu slova, tedy než je prohlášen soudem. Jakkoliv máme tendenci považovat české prostředí za zvláště pochybné a za oblast s mnoha negativními tendencemi, není nijak zásadní důvod předpokládat, že v jiných vyspělých zemích je situace naprosto zásadně odlišná. Považujme za pravděpodobné, že je lepší. Nikoliv ale řádově.

Druhým je otázka odvahy propojit implementaci směrnice s navazujícími zákonnými normami, tedy primárně s daňovým zákonodárstvím a také s trestním a občanským právem.

Daňová rovnoprávnost sanačních mechanismů předúpadkových s mechanismy řešení úpadku podle insolvenčního zákona je nutnost, neboť bez vyřešení tohoto vztahu není možné očekávat, že v arbitráži prováděné věřiteli předúpadkové řešení zvítězí. Je to velmi citlivý bod, vždyť jak bylo řečeno, souvisí s nebezpečím daňových úniků.

Podobně i definování odpovědnosti příslušných osob na straně dlužníka za včasné řešení dlužníkovy situace je problematikou, která jde doslova na dřeň věci. Příliš silný tlak v této oblasti může být utlumením podnikatelských aktivit a může vést k alibistickému přístupu managementu i vlastníků a ke snížené ochotě přijímat podnikatelské riziko. Pokud ale k propojení nedojde nebo toto propojení zůstane vágní podobně, jako je tomu v současnosti, rámec preventivní restrukturalizace přijde o významnou páku tlačící na uskutečňování nutných restrukturalizačních jednání a následných činů. V takovém případě by celá změna zůstala jen v právní rovině a nepromítla se do reality očekávaným (a kýženým) způsobem. Tím by však směrnice ztratila smysl. Lze samozřejmě spoléhat na to, že management a vlastníci díky existenci rámce preventivní restrukturalizace prozírou, a naopak od minulosti i současnosti začnou rázem řešit problémy včas a adekvátně. Těžko ale říct, proč by tomu tak mělo být. Jakkoliv v současnosti lze říci, že neformální restrukturalizace založená na svobodné smlouvě má v cestě k úspěchu položenu řadu překážek, jakkoliv lze dodat, že rámec preventivní restrukturalizace řadu těchto překážek odstraní (zvláště, pokud bude naplněn i předpoklad provázání s daňovou problematikou, a pokud v národních legislativách bude vhodně vyřešen problém vnucení plánu třídám), přesto se zdá, že vhodné nastavení odpovědnosti managementu a vlastníků by vedlo k podstatně většímu tlaku na odstranění oportunistu a morálního hazardu na straně dlužníků.

Tato publikace se dotýká pečlivěji pouze některých z těchto otázek – pokud by měla řešit všechny důsledně, její rozsah by musel být násobný. Jde o příspěvek do diskuse. Nic více. Ale také nic méně.

To nás přivádí k třetímu, dosud nezmiňnému principu implementace. Pripusťme, že v rámci implementačního procesu není možné stvořit „na první dobrou“ dokonalý zákon o preventivní restrukturalizaci. Tvorba tohoto prostředí bude trvat nikoliv měsíce, ale daleko spíše roky.

Teprve praxe totiž otevře řadu otázek, které nás možná dosud ještě ani nenapadly nebo které sice cítíme, nicméně nemáme v danou chvíli vhodné nástroje, jak s nimi pracovat.

Všichni, kdo se zabývají insolvenčním právem a jeho okolnostmi dobře vědí, jako dlouhodobou otázkou je jeho postupné zlepšování a dotváření. Ostatně v současnosti je účinné jeho čtyřiatřicáté znění a než dojde k vytištění této publikace, dost možná se toto číslo zvýší. Je třeba přijmout jako fakt, jakkoliv nepříjemný a znervózňující, že osud zákona upravujícího rámec preventivní restrukturalizace bude, přes všechno poučení z dějů kolem zákona insolvenčního, podobný. Udělejme vše proto, aby šlo o proces rychlejší a nedoprovázený tolika odbočkami do slepých uliček, ale nežijme v naivní představě, že v rámci legislativního procesu bude vysoustružen dokonalý tvar, který nebude potřebovat roky další práce.

Afterword: Towards a New Model of Business Rescue

Jaroslav Schönfeld, editor

A paradoxical statement can be found at one point of this compilation: *“No matter how surprising this may sound and despite the Directive’s emphasis on informality, efficiency, simplicity, and other attributes typical for the activity of contracting parties, its actual essence (at least in terms of preventive restructuring) consists in formalizing preventive restructuring to a certain degree.”* Although a minor observation, it is quite interesting indeed, and it can be a starting point for further reflections on the general purpose of the European Directive on restructuring and insolvency.

One of the key issues (definitely not the only one) which the law regulating informal restructuring procedures always had to deal with, was the interconnection of these procedures with other legal norms. Here we mean particularly tax laws. Put very simply, in the case of informal rescue procedures the state (more precisely most states)⁴ could not be certain whether the procedures actually happened with the aim of rescuing a given business activity, a business, or whether the process was a gimmick to conceal tax avoidance.

Logically, the states’ priority was not to create much leeway for tax avoidance. This unfortunately led to creating unequal position between the disadvantaged restructuring (taking place beyond the control of state or independent institutions) and the advantaged insolvency proceedings (being under control). If the informal restructuring included also the restructuring of liabilities in their amount, the informal procedure was thus not granted the same tax conditions that were provided to procedures carried out under insolvency law.

The Directive introduces the possibility of using an informal procedure based on the agreement of contracting parties (the debtor as first party and creditors as second party), with this agreement taking the form of a restructuring plan which is, at least under specific circumstances, the subject of court proceedings (or is approved by administrative authorities) – in other words, the project must go through external examination. It is an attempt to combine the benefits of various mechanisms in one place. Quite an ambitious attempt, one should say.

Yet there is another aspect of the Directive that is worth noting. It is the fact that the Directive sets the framework for processes ranging from completely consensual situations to cases comprising the imposition of a restructuring plan upon dissenting creditors and dissenting classes of creditors. That is quite a wide range of possibilities for a mechanism that should, in the first place, help responsible enterprises reacting early to signals of the existence and growth of financial difficulties, i.e., to a situation which is not a bankruptcy in itself but which may develop into a bankruptcy in case it is not solved at all or is solved with little vigour or even incorrectly. Some chapters of this book analyse this issue with a lot of detail, so we will now leave the topic without further explanation.

The Directive is overly ambitious here once again. Even so ambitious that without overstatement we can call it an attempted revolution in the law regulating the rescue possibilities of businesses going through financial difficulties or even financial crisis. The revolution consists in moving the solution ahead of the moment of bankruptcy. The Directive

⁴ Depending on the parameters of those laws – such as the laws regulating value added tax.

is based on the presumption that not enough leeway was provided by the current legal mechanisms for this situation to be recognized and solved adequately at an early stage – especially in small or medium-sized enterprises. This leeway should be created now.

The near future will show to what extent this revolution has succeeded, whether we can speak about a successful directive and especially about its successful implementation into legal systems of the member states. Moreover, it will all happen in a situation where it is hard to swindle. In a few years we will be able to define, based on real cases, how often did the laws stemming from the frameworks provided by the Directive (i.e., from preventive restructuring) work out well. Or how often they worked out badly, since that is another obvious option.

We are convinced that the implementation in the Czech Republic must be based on three principles.

The first one is a large discussion based (if possible) on a detailed analysis of the existing experience with insolvency law and its application. Although the Directive concerns pre-bankruptcy situations and their resolution, it bears close resemblance with insolvency law in terms of the similarity of situations resolved by both the law and the Directive. In the Czech Republic, we know that most bankrupting business activities come to the point of bankruptcy in the economic sense much sooner than bankruptcy occurs in legal terms, i.e., when it is confirmed by court. We may consider the Czech environment to be particularly dubious and filled with negative tendencies, but there is no substantial reason to assume that the situation is dramatically different in other developed countries. Let us say it is likely to be better. But not by far perfect.

The second one is the question of courage to interconnect the implementation of the Directive with relating legal norms, namely with tax legislation and also with criminal and civil law.

Tax equality between pre-bankruptcy rescue mechanisms and mechanisms resolving bankruptcy under insolvency law is a must, because without resolving this relationship one cannot expect that the pre-bankruptcy solution is going to prevail among decision-making creditors. This is a sensitive topic, since – as has been said – it is related with the danger of tax avoidance.

Similarly, defining the responsibility of authorized persons on the debtor's side for an early solution of the debtor's situation is an issue a bit close to the bone. If the pressure in this matter is too strong, it may result in reduced business activity and in the management's and owners' reduced willingness to take risk. If the interconnection is not made or stays as vague as it is these days, the preventive restructuring framework will lose an important lever helping to conduct necessary restructuring negotiations and take subsequent actions. The whole change would then happen only in legal terms and would not be reflected in reality in the anticipated manner. The Directive would then lose its purpose. One can, of course, suppose that thanks to the existence of the preventive restructuring framework the management and owners suddenly awake and – unlike in the past and in the present – they start to solve their problems early and adequately, but it is hard to say why they should do so. Despite the fact that informal restructuring based on free contract must overcome many obstacles on its way to success and despite the fact that the preventive restructuring framework will remove several of those obstacles (especially as long as it really is interconnected with tax law and as long as national law provides for the issue of cross-class cram-down), it still seems that a suitable regulation of the management's and owners' responsibilities would result in a stronger pressure on removing opportunism and moral hazard on the debtor's side.

This compilation touches in detail only some of these issues – should it deal with all of them thoroughly, its contents would be multiple. It is a contribution to the discussion. Nothing more. But nothing less either.

This takes us to the third and final principle of implementation: We need to admit that during the implementation process a perfect law on preventive restructuring cannot be created on the first go. Creating conditions for it will take months, or more likely years.

That is because only practice will pose many questions that perhaps have not crossed our minds so far or questions that we may feel but lack the tools to work with them.

People dealing with insolvency law and its circumstances know that improving and completing it step by step and is a long-term task. After all, its 34th text is currently in effect in the Czech Republic and before this publication is printed the number may go up again. We need to accept as a fact, albeit unpleasant and unnerving, that the fate of the law regulating preventive restructuring frameworks will be like the fate of insolvency law, despite all the lessons learned from it. Let us do all we can to make the process faster and with less dead-end turn-offs, but we should not be so naive as to expect a perfectly polished product of the legislative process, which will not require years' worth of work.